

HMS og SHA i totalentrepriser

Finseseminaret 16-17 april 2026

Lars Furheim, OPAK Bergen AS

HMS og SHA i totalentrepriser

Målet med innlegget

Økt forståelse for ansvar og plikter man har som aktør i et bygge- eller anleggsprosjekt.

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem er jeg?

Navn: Lars Furheim

Utdannelse: Bachelor i konstruksjonsteknikk, HIB 1999

Rolle: Daglig leder og prosjektleder i OPAK Bergen AS

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem er jeg?

Erfaring: **26 år - byggherresiden**
- byggeleder
- prosjektleder
- daglig leder

HMS og SHA i totalentrepriser

Min erfaring med HMS/SHA

15 år i SHA-roller i prosjekter og internt arbeid

- Byggherrens representant (BR)**
- Koordinator prosjekteringsfase (KP)**
- Koordinator utførelsesfase (KU)**
- Fagansvarlig SHA i OPAK**

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Først, en liten sjekk.....

- Hva står HMS for?
- Hva står SHA for?

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

HMS – Helse, miljø og sikkerhet.

- Internkontrollforskriften

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Internkontrollforskriften.

Formål:

Gjennom krav om systematisk gjennomføring av tiltak, skal denne forskrift fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen:

- Arbeidsmiljø
- Sikkerhet
- Forebygging av helseskade eller miljøforstyrrelser fra produkter eller forbrukertjenester.

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Internkontrollforskriften.

Formål:

Gjennom krav om systematisk gjennomføring av tiltak, skal denne forskrift fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen:

- Vern av det ytre miljø mot forurensing og en bedre behandling av avfall
- Forebygging av uhell og ulykker forbundet med egen lovlig aktivitet
- Forebygging av uønskede hendelser

Slik at målene i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen oppnås.

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

SHA – Sikkerhet, helse og arbeidsmiljø

- Byggherreforskriften

Forskrift om sikkerhet, helse og arbeidsmiljø på bygge- og anleggsplasser.

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Byggherreforskriften:

Formål:

Å verne arbeidstakerne mot farer ved at det tas hensyn til **sikkerhet, helse og arbeidsmiljø** på bygge- eller anleggsplasser i forbindelse med planlegging, prosjektering og utførelse av bygge- eller anleggsarbeider.

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Så, er HMS og SHA samme greie?

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Internkontrollforskriftens formål:

Fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen:

- **Arbeidsmiljø**
- **Sikkerhet**
- Forebygging av **helseskade** eller miljøforstyrrelser fra produkter eller forbrukertjenester.
- Vern av det ytre miljø mot forurensing og en bedre behandling av avfall
- Forebygging av uhell og ulykker forbundet med egen lovlig aktivitet
- Forebygging av uønskede hendelser

Byggherreforskriftens formål:

Å verne arbeidstakerne mot farer ved at det tas hensyn til

- **sikkerhet**
- **helse**
- **arbeidsmiljø**

på bygge- eller anleggsplasser i forbindelse med planlegging, prosjektering og utførelse av bygge- eller anleggsarbeider.

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Internkontrollforskriftens formål:

Fremme et forbedringsarbeid i virksomhetene innen:

- Arbeidsmiljø
- Sikkerhet
- Forebygging av helseskade eller miljøforstyrrelser fra produkter eller forbrukertjenester.
- Vern av det ytre miljø mot forurensing og en bedre behandling av avfall
- Forebygging av uhell og ulykker forbundet med egen lovlig aktivitet
- Forebygging av uønskede hendelser

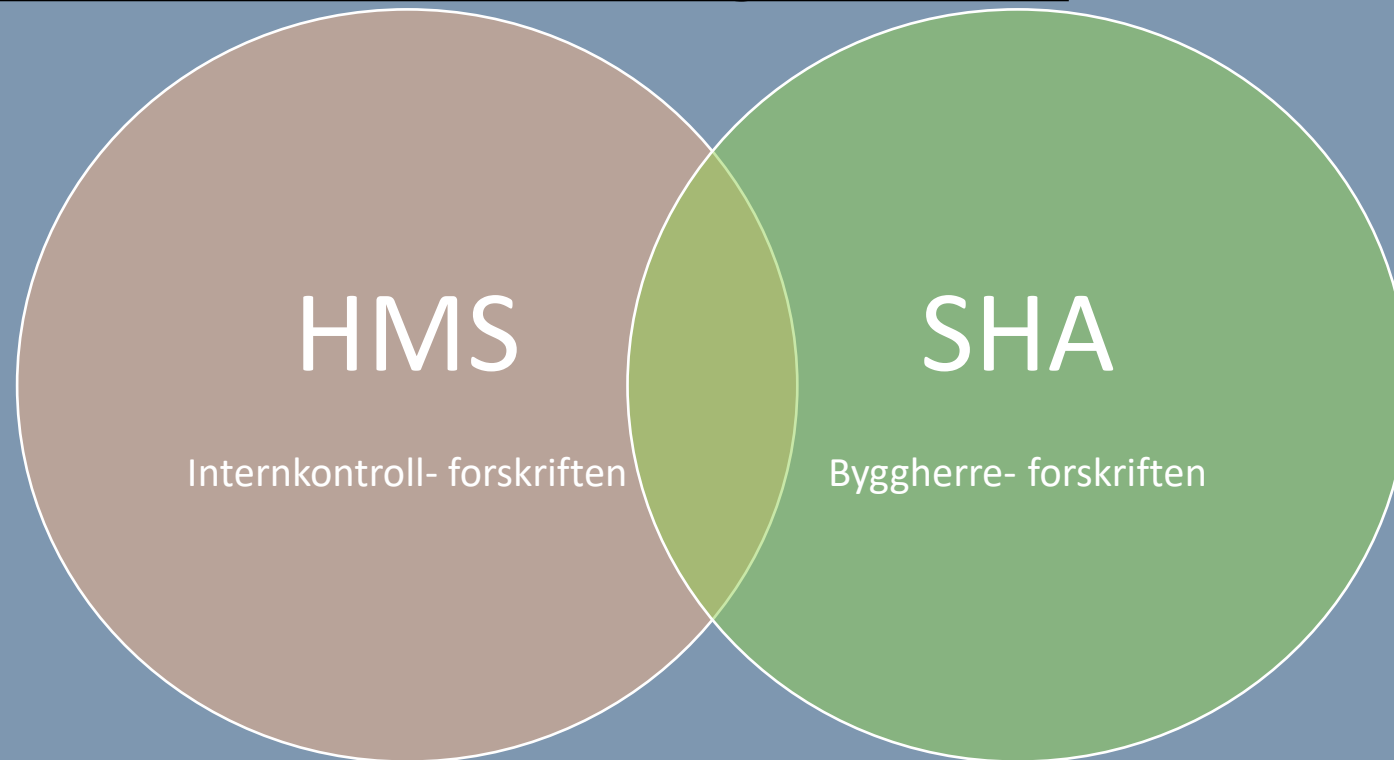
Byggherreforskriftens formål:

Å verne arbeidstakerne mot farer ved at det tas hensyn til

- sikkerhet
 - helse
 - arbeidsmiljø
- på bygge- eller anleggsplasser i forbindelse med planlegging, prosjektering og utførelse av bygge- eller anleggsarbeider.

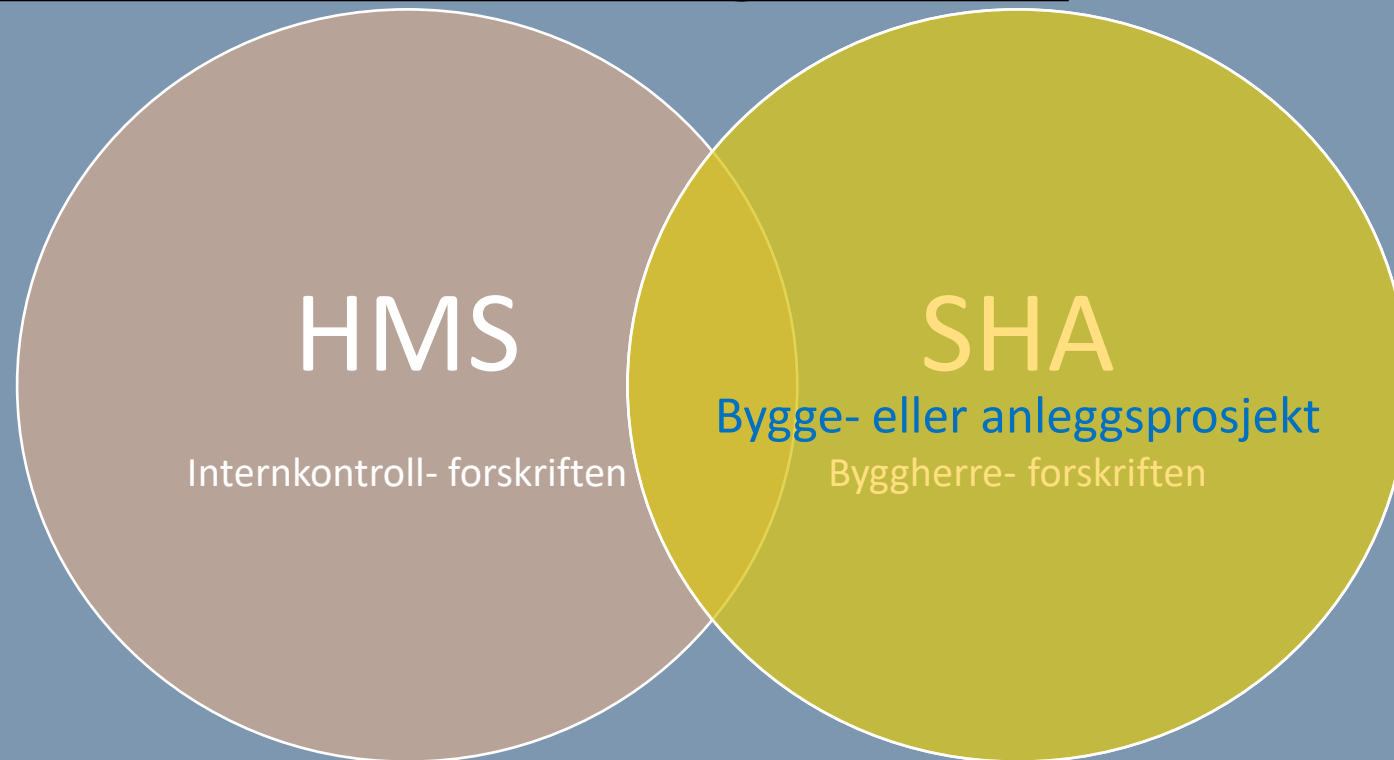
HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Byggherreforskriften svarer på spørsmålet:

*Hvem har ansvar for **sikkerhet, helse og arbeidsmiljø** i dette prosjektet
- og hvordan skal risiko styres gjennom planlegging og utførelse av
prosjektet?*

HMS og SHA i totalentrepriser

HMS og SHA – det er vel samme greie eller?

Internkontrollforskriften svarer på spørsmålet:

*Hvordan skal virksomheten organisere seg for å etterleve **HMS – krav**
- også i et byggeprosjekt?*

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

Eller, hvem skal sørge for at bestemmelsene i byggherreforskriften blir gjennomført? (§ 3. Hvem retter forskriften seg mot)

- Byggherren
- Koordinatorene
- Prosjekterende
- Arbeidsgivere og enmannsbedrifter

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

Byggherrens plikter:

Gjennom hele prosessen:

- sørge for at hensyn til SHA blir ivaretatt.
- sikre at plikter de prosjekterende og arbeidsgivere har blitt gjennomført
- sørge for og legge til rette for dialog mellom aktørene rundt SHA.

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

Byggherrens plikter:

Under planlegging og prosjektering:

- Ivareta SHA ved arkitektoniske, tekniske eller organisasjonsmessige valg
- Kartlegge risikoforhold, vurdere risiko og tiltak for å redusere/fjerne risiko.
 - Tiltak skal inngå i tilbudsgrunnlaget.
- Sørge for nok tid til prosjektering og utførelse.

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

Byggherrens plikter:

Under utførelse, blant annet:

- Ivareta SHA ved koordinering og oppfølging av virksomhetenes arbeid i prosjektet.
- Før oppstart sørge for SHA-plan.
 - Sørge for at alle gjøres kjent med planen og eventuelle endringer underveis.

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

Byggherrens plikter:

Under utførelse, blant annet:

- Stille krav om forebyggende tiltak – typisk sikring, riggforhold og arbeidsforhold
- Utpeke koordinatorene og følge opp at de oppfyller sine plikter.
 - Prosjektering (KP)
 - Utførelse (KU)

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

Prosjekterendes plikter:

- Ivareta SHA ved hensynet til SHA ved arkitektoniske eller tekniske løsninger.
- Kartlegge, vurdere og dokumentere risiko.
- Beskrive risikoforhold som krever spesifikke tiltak.
- Dokumentere forhold som kan ha betydning for fremtidige arbeider
- Medvirke i dialog og samhandling rundt SHA.

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

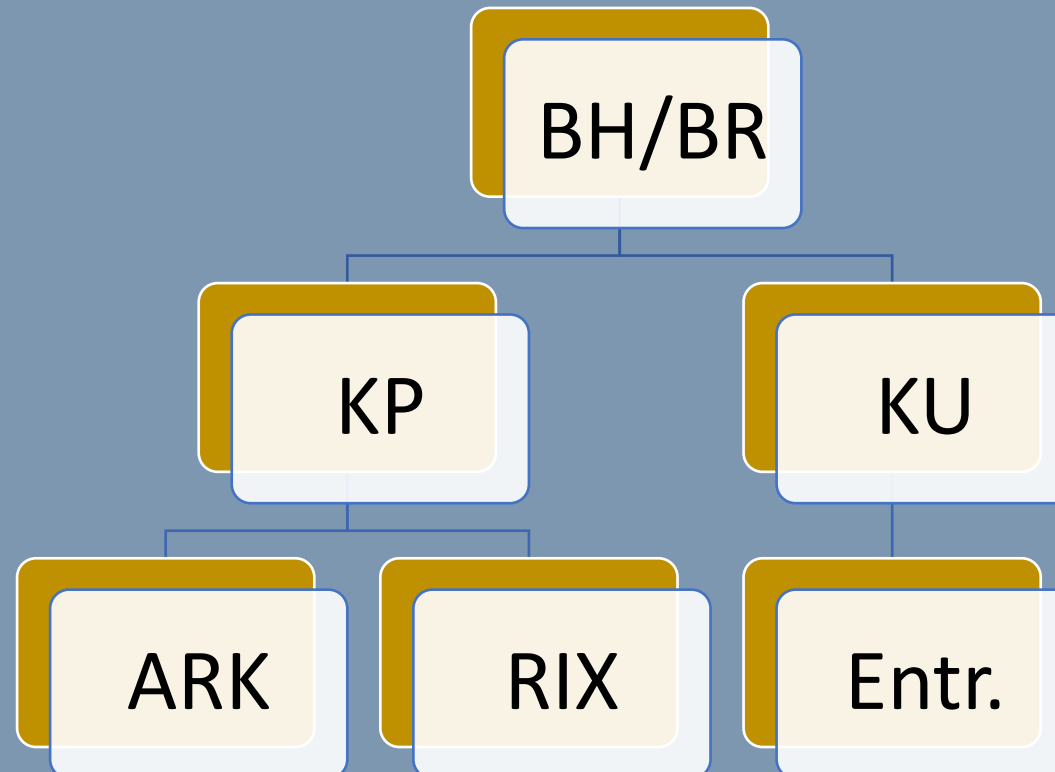
Arbeidsgiver og enmannsbedriftenes plikter:

- Skal følge SHA-planen.
- Gjøre egne risikovurderinger.
- Innarbeide relevante deler av SHA-planen i sitt system for internkontroll.
- Varsle byggherre ved behov for endring i SHA-planen.
- Medvirke i dialog og samhandling rundt SHA.
- Sørge for at forebyggende tiltak blir gjennomført.

HMS og SHA i totalentrepriser

Hvem har ansvar for SHA i et prosjekt?

SHA – org. kart.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Byggherreforskriften gjelder uavhengig av entreprisemodell.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Hva skjer når NS8407 møter Byggherreforskriften?

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Byggherrens plikter (BHF):

Under planlegging og prosjektering:

- Ivareta SHA ved arkitektoniske, tekniske eller organisasjonsmessige valg

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Totalentreprise – byggherrens valg

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Totalentreprise – klare linjer

- en kontrakt – en ansvarlig entreprenør.
- prosjektering gjøres av totalentreprenør.
- utførelse samordnes av totalentreprenør.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Totalentreprise – klare linjer, ja.....men;

- byggherrens plikter i Byggherreforskriften består
 - den skiller ikke på entrepriseform.
- koordinatorroller kommer i tillegg samordning TE skal utøve.
- internkontroll og samordningsplikt løper parallelt.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Hvilke SHA utfordringer møter vi i totalentrepriser?

Entrepriserettslige misforståelser skaper SHA-utfordringer.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Fordeling risiko:

NS 8407 – privatrettslig risikoregime

- Kontraktsmessig og økonomisk risiko

Byggherreforskriften – et offentlig pliktregime

- Risiko for liv, helse og arbeidsmiljø

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Prosjektering:

- NS8407 - utvikling og detaljprosjektering etter kontrakt.
- Byggherreforskriften – risikoforhold skal identifiseres og beskrives før konkurranse.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Oppfølging:

Byggherre skal

- sikre at plikter de prosjekterende og arbeidsgivere har blir gjennomført

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Oppfølging:

Byggherre skal

- Sørge for nok tid til prosjektering og utførelse.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Oppfølging:

Byggherre skal

- Ivareta SHA ved koordinering og oppfølging av virksomhetenes arbeid i prosjektet.

HMS og SHA i totalentrepriser

Totalentreprise og SHA

Paradoks

Jo mer ansvar som samles kontraktmessig hos totalentreprenør, desto viktigere blir byggherrens system og oppfølgingsrolle.

OPAK®